ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

THE RELATIONSHIP BETWEEN INNOVATIVE LEADERSHIP OF EDUCATIONAL ADMINISTRATORS AND TEACHER'S COMPETENCIES UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 1

[1]ไพศาล โคกรัมย์ และ [2]อุไร สุทธิแย้ม

[1]Paisan Khokram and [2]Urai Suthiyam

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

Ramkhamhaeng University, Thailand

[1]Beerpaisan1835@gmail.com, [2]Urai.5694s@gmail.com

Received : December 3, 2024; **Revised** : March 2, 2025; **Accepted** :April 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 357 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของโคเฮน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบยกกลุ่ม และสุ่มแบบอย่างง่าย ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

---

[1]นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

[2]รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด 2) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; สมรรถนะการจัดการเรียนรู้; ความสัมพันธ์

Abstract

The objectives of this research are: 1) To study the innovative leadership of school administrators and the teachers' teaching competencies under the Secondary Educational Service Area Bangkok 1. 2) To study the relationship between the innovative leadership of school administrators and the teachers' teaching competencies under the Secondary Educational Service Area Bangkok 1. The sample consisted of 357 participants, with the sample size determined using Cohen's table. The sampling method involved cluster sampling and simple random sampling proportional to the size of the schools. The research instrument used was a questionnaire, and the statistical methods employed included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient.analyzed using statistical methods including frequency, percentage, mean and standard deviation (Pearson's product moment correlation coefficient) The research findings were as follows:1)The innovative leadership of school administrators and the teachers' teaching competencies under the Secondary Educational Service Area Bangkok 1, were, overall, at the highest level. 2)The innovative leadership of school administrators and the teachers' teaching competencies under the Secondary Educational Service Area Bangkok 1 was indicated positive with correlation at level as high with statistically significant at the .01

Keywords: Innovative leadership, Teachers' teaching competencies, Relationship

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกเนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษารวมถึงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถและมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 1) ประเทศไทยได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ถูกกำหนดให้เป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนาประเทศเพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 16) ดังนั้นการจัดการศึกษาจะต้องสร้างภาพพจน์ใหม่ให้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาสถานศึกษาด้านการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศเทคโนโลยี (อมรรัตน์ เดชะนอก, 2563, หน้า 6) การพัฒนาคุณภาพการศึกษามุ่งเน้นให้นำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม จะต้องเรียนรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมโดยการนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำและการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และการเกิดนวัตกรรมต่างๆในเวลาเดียวกันก็สามารถนำความคิดเชิงนวัตกรรมมาช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 63)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฯ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 (5) กล่าวว่า “ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ” มาตรา 30 กล่าวว่า “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” นโยบายการศึกษาจากแผนการศึกษาระดับชาติ (2560-2579)ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อ

สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมายการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และ นวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายให้มีการวิจัยเพื่อด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาการบริหาร การจัดการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียนอันจะส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8 Cs) มีการเรียนรู้ที่ได้ปฏิบัติจริง (Active Learning) คิดวิเคราะห์คิดแก้ปัญหาและสร้างสรรค์

นวัตกรรมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อวงการการศึกษาในสภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและสังคมอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นที่สถาบันทางการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องส่งเสริมและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในรูปของกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ หรือ ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องใช้ได้ ซึ่งลักษณะสำคัญของนวัตกรรมนั้นต้องมาจากความตั้งใจที่ต้องการให้เกิดขึ้น ต้องมีความใหม่และนำมาใช้ได้ มีเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร หรือแก่สังคมในวงกว้าง โดยการสร้างสถาบันทางการศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม จะเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการชิงความได้เปรียบในยุคฐานความรู้ ซึ่งเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาโดยขึ้นอยู่กับคนในองค์กร ทั้ง ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องพัฒนาให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อสร้างรูปแบบการทำงาน การสร้างสื่อและกระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนา หลักสูตร รวมไปถึงการวัดและประเมินผล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามศักยภาพ และมี สมรรถนะพร้อมในการศึกษาต่อ การดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (องค์อร ประจันเขตต์, 2557, หน้า 36) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนมุมมองทัศนคติ รู้จักเปิดใจกว้างไม่ยึดติดกับความคิดหรือความรู้เดิมๆ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงผู้นำเชิงนวัตกรรมครั้งยิ่งใหญ่ เป็นการเริ่มต้นสู่การเปิดรับสิ่งใหม่ที่ไม่มีอคติที่เกิดขึ้นในใจจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำมากกว่าที่จะใช้การจัดการ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การเป็นผู้นำประสบความสำเร็จ (จุฑาทิพย์ ชนะเคน, 2559, หน้า 3)

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ถือเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย มีความสามารถในการใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งการมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จึงเป็นความสามารถในเชิง

พฤติกรรมของครูที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ (ประยูร บุญใช้, 2563, หน้า 243) สิ่งหนึ่งที่ครูต้องมีบทบาทเข้าให้ถึง คือ ต้องคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีและการสร้างให้ผู้เรียนเป็นนักคิดและนักพัฒนา ถือเป็นหัวใจหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปครูจะเป็นผู้สอนอย่างเดียวเหมือนเมื่อก่อนไม่ได้จะต้องให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยโดยที่ครูออกแบบการเรียนรู้ เป็นผู้แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเองซึ่งการสร้างสรรค์ด้วยตัวเองนี้คือ แนวทางสำคัญ (อนันต์ เถื่อนเนาว์, 2561, หน้า 942)

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมกระบวนการบริหารสถานศึกษาได้ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4,831 คน จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 67 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2567 ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Cohen, et al. (2018, p.206) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบยกกลุ่ม และสุ่มแบบอย่างง่ายตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(CheckList) ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 24 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) โดยรวม รายด้านเพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลปรากฏดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา		$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.66	0.26	มากที่สุด
2.	ด้านการมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีม	4.68	0.26	มากที่สุด
3.	ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.61	0.28	มากที่สุด
4.	ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม	4.68	0.26	มากที่สุด
5.	ด้านการบริหารความเสี่ยง	4.64	0.31	มากที่สุด
ภาพรวม		**4.65**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.65) เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีม ($\overline{X}$ = 4.68) และด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ($\overline{X}$ = 4.68) รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ($\overline{X}$ = 4.66) ด้านการบริหารความเสี่ยง ($\overline{X}$ = 4.64) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 4.61) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู		$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	4.70	0.27	มากที่สุด
2.	ด้านการออกแบบการเรียนรู้	4.66	0.26	มากที่สุด
3.	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.68	0.29	มากที่สุด
4.	ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.66	0.27	มากที่สุด
5.	ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.69	0.29	มากที่สุด
ภาพรวม		**4.68**	**0.21**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68) เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.70) รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.69) รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.68) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.64) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.66) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู					
	(Y_1)	(Y_2)	(Y_3)	(Y_4)	(Y_5)	(Y_{tot})
(X_1)	0.630**	0.608**	0.517**	0.601**	0.557**	0.753**
(X_2)	0.622**	0.634**	0.456**	0.598**	0.509**	0.728**
(X_3)	0.597**	0.555**	0.438**	0.465**	0.489**	0.657**
(X_4)	0.643**	0.585**	0.450**	0.515**	0.537**	0.705**
(X_5)	0.523**	0.471**	0.481**	0.502**	0.455**	0.631**
(X_{tot})	0.734**	0.693**	0.573**	0.653**	0.620**	0.846**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา(Xtot) กับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (Ytot) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง (rxy =0.846**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการบริหารความเสี่ยง และ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีพฤติกรรมแสดงออกถึงความมีภาวะผู้นำเชิงเชิงนวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาในการกำหนดเป้าหมายร่วมกันกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ มีการกำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม วิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและนำมากำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ตลอดจนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการให้ความสำคัญกับการทดลองนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของจีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560, หน้า 113) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรพงศ์ ทัศนบรรจง (2563, หน้า 94) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีมโดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีพฤติกรรมแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมกับบุคลากรในการกำหนดเป้าหมายร่วมกันกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน เพื่อก่อให้เกิดแนวคิดในการสร้างสรรค์นวัตกรรมนอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษายังส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพรสุดา ประเสริฐนู (2564, หน้า 114) ศึกษาการพัฒนาแนวทางการสร้างทีมงานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ด้านการก่อตั้งทีมมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรชนก สตะพาหะ (2561) ผลวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างและพัฒนา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ และ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูพัฒนามีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรโดย ครูนำผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ครูใช้เทคนิคและกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ บรรลุเป้าหมายและ มีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้ ตลอดจนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีให้เหมาะกับเนื้อหาบทเรียน สอดคล้องกับงานวิจัย ของวิราวัลย์ ศรีกระทุ่ม (2555, หน้า 5) ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานครโดยอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ ชุ่มประดิษฐ์(2556) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งผลต่อสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าสมรรถนะครูของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก และในข้อครูมีความรู้และ ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ครูมีความเข้าใจและความสามารถในการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครูมีความรู้และความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และครูมีความเข้าใจ และความสามารถในการวัดประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิผลสูงสุด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

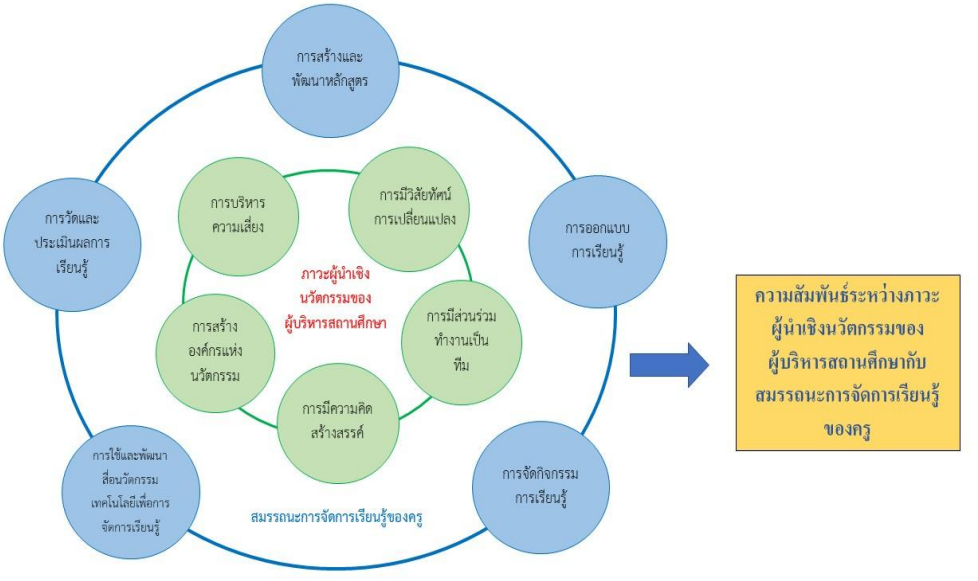
จากผลการศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูพัฒนามีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้และนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิลรัตน์ โคตะ (2558) ศึกษาความพึงพอใจของครูกลุ่มตัวอย่างหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนระดับประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ด้านการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูกลุ่มตัวอย่าง

มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิกา โกสันเทียะ (2562, หน้า 56) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีพฤติกรรมแสดงออกถึงความมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีพฤติกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาในการกำหนดเป้าหมายร่วมกันกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ มีการกำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม วิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและนำมากำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ตลอดจนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการให้ความสำคัญกับการทดลองนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารปรับใช้ลักษณะของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างยิ่ง คุณภาพของการศึกษาของผู้เรียนจะพิจารณาได้จากการจัดการจัดการเรียนรู้ของครูซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนและเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชิต โฉมศรี(2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียนมาตรฐานสากลในยุคดิจิตอลมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01ในลักษณะคล้อยตามกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทนิดา จันทนุกูล(2563) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะเชิงสร้างสรรค์ของครูในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01ในลักษณะคล้อยตามกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิประสิทธิ์ ไชยบาล (2566,หน้า127) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01ในลักษณะคล้อยตามกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้สามารถสร้างคุณประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมต่อการมีความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ดังแผนภาพดังนี้

เอกสารอ้างอิง

กรชนก สุตะพาหะ. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี*. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 15 (29), 100-111.

กรรณิกา โกสันเทียะ. (2562). *การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.* บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2559). *คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนประชารัฐ โครงการสานพลังประชารัฐด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ* . วันที่ 2-4 พฤษภาคม 2559.

กุลชลี จงเจริญ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. ในประมวลสาระชุดวิชา นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ หน่วยที่ 12*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จีราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี.

จุฑาทิพย์ ชนะเคน. (2559). *การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นาเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จุฑารัตน์ ชุ่มประดิษฐ์. (2556). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นิลรัตน์ โคตะ. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนระดับประถมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ด้านการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประยูร บุญใช้. (2560). *สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษา*. วารสารเซนต์จอห์น.20 (28),240-258.

พรสุดา ประเสริฐนู. (2564*). การพัฒนาแนวทางการสร้างทีมงานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภัทนิดา จันทนุกูล(2563). *ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะเชิงสร้างสรรค์ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภูมิประสิทธิ์ ไชยบาล (2566).*ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา

วัชรพงศ์ ทัศนบรรจง. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

วิราวัลย์ ศรีกระทุ่ม. (2555). *ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนสังกัดสานักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

องค์อร ประจันเขตต์. (2557, มกราคม - เมษายน). *องค์กรแห่งนวตักรรมการศึกษาทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา*. วารสารพยาบาลทหารบก, 15 (1), 45 - 51.

อนันต์ เถื่อนเนาว์. (2561). *บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 2 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”(30 พฤศจิกายน หน้า 937-943)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

อมรรัตน์ เดชะนอก (2563). *การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(9), 1-15.